

Aurore Bunge, en samhällskritisk 1880-talsnovell

Anne Charlotte Leffler sågs som radikal författare när hon släppte novellsamlingen *Ur lifvet I* 1882, och *Ur lifvet II* 1884, där "Aurore Bunge" ingår. Aurore Bunge är överklasstjejen som bryter mot begränsande normer, men återvänder till konventionen när konsekvenserna blir för stora.

Den här uppgiften behandlar följande centrala innehåll i svenska och litteratur:

- **skönlitteratur**
- **tala och diskutera**
- **språkhistoria**

Bakgrund och samhällskontext

Anne Charlotte Leffler skrev dramatik och prosa, hyllades som modern och nyskapande författare när hon debuterade under eget namn med *Ur lifvet I* 1882, och ingick i den skara författare som kallas *åttiotalisterna*. Novellen "Aurore Bunge" ingår i Anne Charlotte Lefflers andra novellsamling *Ur lifvet II* som gavs ut 1884. Novellen utgör ett inlägg i den då pågående sedlighetsdebatten.

Begreppet *sedlighet* omfattade mycket mer än bara sexualmoral i 1800-talets Sverige. Det inbegrep alla de dygder som ansågs bära upp hela samhällsordningen, som respekt, behärskning och allmänt oklanderlig vandel. "Osedlighet" sågs följaktligen som ett hot mot den borgerliga samhällsordningen.

Delvis råde olika sedlighetsnormer för kvinnor och män under 1880-talet, inte minst på sexualitetens område. Det ansågs allmänt, om än inte officiellt, förhållandevis accepterat att män hade sexuella relationer både före och utom äktenskapet. För sedesamma kvinnor gällde däremot motsatsen. Diskussioner som rörde sexualitet var överhuvudtaget tabubelagda. Trots det debatterades ämnet under 1880-talet, men inte i klartext. Istället använde debattörerna kodord som "osedlig" och "vämjelig", omskrivningar och underförstådda resonemang för att ge uttryck för sina åsikter. "Aurore Bunge" kritiserades bland annat för den utomäktenskapliga, sexuella förbindelsen – som berättas helt mellan raderna.

I lagstiftningen var kvinnan underställd mannen både juridiskt och ekonomiskt. 1884 blev ogifta kvinnor myndiga vid 21 års ålder, men en gift kvinna förlorade myndigheten till sin man.

Aurore Bunge i sammanfattning

Novellen ”Aurore Bunge” inleds med säsongens sista bal på Grand Hotel i Stockholm, innan sommarledigheterna ska ta vid. Aurore Bunge är en vacker och eftertraktad adelsfröken, ansedd som ett gott parti i societeten. Under kvällen blir hon föremål för två ädlingars frierier, men inget av dem väcker någon större entusiasm hos henne. Hon begär betänketid över sommaren och reser till familjens lantgods i skärgården.

Där vandrar hon i naturen, kastar snörlivet och klipper av släpet på den trånga, svårburna klänningen, blir solbränd och badar naken i havet. Hon följer med en fiskare ut till fyren på en liten ö. De överraskas av en storm, fiskaren tvingas söka hamn på en intilliggande ö och Aurore Bunge blir kvar med fyrvaktaren i hans stuga i tre dygn medan stormen rasar. De attraheras av varandra och Aurore tampas med kval över huruvida hon ska följa sina känslor eller kämpa emot. Vid avresan från ön begär fyrvaktaren att hon ska fortsätta deras relation, medan hon anser att en sådan allians vore omöjlig på grund av bördsskillnaden dem emellan.

Tillbaka i staden i början av hösten står det klart att hon är gravid. För att rädda anseendet arrangerar modern hennes äktenskap med den av friarna som mest är ute efter familjens förmögenhet, och som därför inte lär invända mot Aurores brott mot konvensans och sedlighet.

Ett tema i novellen är kvinnors begränsade frihet, vilket till exempel gestaltas genom de trånga och opraktiska kläderna och nödvändigheten för Aurore Bunge att gifta sig med en man som inte kan protestera när hon blivit gravid. Rätten till den egna kroppen och sexualiteten är ytterligare exempel.

Instruktion till uppgiften

Eleverna läser novellen ”Aurore Bunge” av Anne Charlotte Leffler och diskuterar frågorna i par eller smågrupper. Du kan välja att låta dem presentera sina resonemang skriftligt eller som avslutande muntlig genomgång där varje grupp delar någon punkt ur sina samtal.

Elevinstruktion

Läs novellen "Aurore Bunge" av Anne Charlotte Leffler från 1884. Novellen är skriven med gammal stavning, så ett tips är att läsa högt. Då kan det vara lättare att avgöra vilket ord det är. Diskutera sedan frågorna.

På 1880-talet var litteratur ett verktyg i samhällsdebatten. Författare tog ofta ställning i olika frågor och använde sina texter för att visa på orättvisor i samhället. Anne Charlotte Leffler blev både hyllad och kritiserad när hon gav ut "Aurore Bunge". De som hyllade henne menade att hon skrivit ett sanningsdokument. Hennes kritiker tyckte att novellen var omoralisk och visade på dåligt omdöme.

- 1) Vad handlar "Aurore Bunge" om? Sammanfatta novellen kort.
- 2) Vad är temat i novellen? Vilka orättvisor i samhället vill författaren belysa med sin text? Belägg din analys med citat ur novellen.
- 3) Varför väckte novellen så starka känslor när den kom 1884, tror du?
- 4) 1884 var det tabu att skriva om sex, men vi förstår ändå att det sker i novellen. Hur löser Anne Charlotte Leffler det?
- 5) Under realismen användes skönlitteratur för att göra inlägg i samhällsdebatten. Hur är det idag?
- 6) Vad skulle "Aurore Bunge" handla om ifall novellen skulle skrivas idag?
- 7) Novellen skrevs före den senaste, stora stavningsreformen 1906. Ge minst fem exempel på språkliga skillnader jämfört med idag.